Języki do zadań specjalnych

Podsumowanie konferencji Europejskiego Dnia Języków 2016

ANNA GRABOWSKA,
AGNIESZKA KAROLCZUK

Początek wieku XXI to okres bardzo szybkiego rozwoju nauki i nowoczesnych technologii, a co za tym idzie – dynamicznych zmian gospodarczych i społecznych, które miały i nadal mają ogromny wpływ na nasz styl życia, edukację oraz funkcjonowanie w środowisku zawodowym. Coraz większe możliwości współpracy międzynarodowej w dziedzinie edukacji i szkoleń przyczyniają się do wzrostu mobilności zarówno w celach akademickich, jak i zawodowych. Podstawnym warunkiem prawidłowego funkcjonowania w nowym miejscu zamieszkania, nauki i pracy staje się więc biegła znajomość języka obcego.

Wymagania stawiane pracownikom międzynarodowych konsorcjów lub ośrodków akademickich dotyczą nie tylko wysokiego poziomu profesjonalizmu i specjalizacji, ale obejmują również wymóg sprawnego posługiwania się językiem obcym branżowym. Znajomość języka specjalistycznego podnosi też konkurencyjność kadry zawodowej zarówno w biznesie, jak i nauce. Jednak potrzeba sprawnej komunikacji w międzynarodowym środowisku zawodowym to nie jedyna przyczyna coraz większej indywidualizacji potrzeb osób uczących się języków obcych. Seniorzy, imigranci, dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi lub osoby z różnego rodzaju dysfunkcjami wymagają od nauczycieli i lektorów nie tylko korzystania z innych, pod względem formy i treści, materiałów dydaktycznych, ale też stosowania zindywidualizowanego podejścia do procesu kształcenia językowego.

Forum do dyskusji na temat nauczania i uczenia się języków obcych do celów akademickich, specjalistycznych i zawodowych oraz tych związanych z indywidualnymi potrzebami osób uczących się stanowiła międzynarodowa konferencja pt. *Języki do zadań specjalnych*, która odbyła się 20 września 2016 r. w starej Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego. Konferencję zorganizowała Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji – Narodowa Agencja programu Erasmus+, we współpracy z MEN, MNiSW oraz Przedstawicielstwem KE w Polsce. Partnerami wydarzenia były również następujące instytucje: Europejskie Centrum Języków Nowożytnych Rady Europy (ECML), stowarzyszenie EUNIC, Uniwersytet Warszawski, Katolicki Uniwersytet Lubelski, British Council, Goethe-Institut, Instytut Duński, Austriackie Forum Kultury oraz Cambridge English Language Assessment. Patronat honorowy nad wydarzeniem objęli ministrowie oświaty oraz nauki i szkolnictwa wyższego. Patronatu medialnego udzieliły: *Perspektywy*, kwartalnik *Europa dla Aktywnych* oraz czasopismo *Języki Obce w Szkole*. Należy dodać, że to właśnie zespół redakcyjny JOwS, wraz z pracownikami Polskiego Biura Eurydice, tworzył trzon organizatorów konferencji.

Konferencja *Języki do zadań specjalnych* została zorganizowana w ramach obchodów Europejskiego Dnia Języków, który został ustanowiony przez Radę Europy w 2001 r. w celu promowania wielojęzyczności oraz nauki języków obcych.

FRSE jest organizatorem konferencji uświetniających EDJ od 2010 r. Wydarzenie to rokrocznie we wrześniu przyciąga setki uczestników z kraju i z zagranicy. Tematyka poruszana w czasie konferencji zawsze dotyczy najważniejszych wyzwań edukacji językowej w Polsce i Europie. Do tej pory obejmowała takie zagadnienia, jak: nowe technologie i media społecznościowe w edukacji językowej, motywację do nauki języków obcych, kompetencje interkulturowe czy ocenianie w edukacji językowej. Wystąpienia ekspertów oraz dyskusje panelowe stanowiły interesujący wkład do toczącej się od kilku lat debaty nad

kształtem polskiej i europejskiej polityki językowej, a zapisy *Deklaracji końcowej*[1] opracowanej w czasie konferencji pt. *Kompetencje językowe podstawą sukcesu zawodowego i społecznego w Europie,* zorganizowanej w ramach prezydencji Polski w Radzie UE w 2011 r., zostały włączone do *Konkluzji Rady z 28 listopada 2011 r. w sprawie kompetencji językowych pozwalających zwiększyć mobilność.* Przykładem korelacji pomiędzy tytułem konferencji EDJ a reformą systemu egzaminów zewnętrznych z języka obcego w naszym kraju była też konferencja zorganizowana w 2015 r., która dotyczyła zagadnienia oceniania kompetencji językowych. Uczestnicy z zainteresowaniem śledzili wykłady przedstawicieli CKE na temat wyników nowej matury czy wypowiedź ekspertki Europejskiego Biura Sieci Eurydice dotyczącą prezentacji rezultatów raportu *Języki obce w szkolnictwie średnim. Przegląd egzaminów krajowych w Europie 2014/15*[2].

W konferencjach EDJ uczestniczyli wybitni eksperci edukacji językowej w Polsce, m.in.: prof. dr hab. Hanna Komorowska (Uniwersytet SWPS), prof. dr hab. Urszula Paprocka-Piotrowska (KUL), dr hab. Anna Jaroszewska (UW), prof. Jan Iluk (UŚ), reprezentujący zarówno najważniejsze ośrodki akademickie, jak i instytucje odpowiedzialne za kształt polityki językowej w naszym kraju. Dzięki współpracy FRSE i redakcji JOwS z wieloma zagranicznymi organizacjami zajmującymi się kształceniem językowym (np.: EUNIC, Goethe Institut, British Council, ECML, Rada Europy, ambasady, ALTE) uczestnicy kolejnych wydarzeń mogli wysłuchać wykładów znanych europejskich specjalistów, takich jak prof. Barry O'Sullivan z British Council, prof. Sabrina Machetti z Uniwersytetu w Sienie; prof. Michel Candelier z Université du Maine. Materiały pokonferencyjne z tych wydarzeń, jak również nagrania wystąpień i dyskusji są dostępne na stronie: www.konferencje.frse.org.pl/edj. Wiele prezentacji wygłoszonych w czasie konferencji EDJ stało się również przyczynkiem do napisania obszerniejszych opracowań i artykułów, które były publikowane na łamach czasopisma *Języki Obce w Szkole*[3].

W tegorocznej konferencji pt. *Języki do zadań specjalnych* wzięło udział prawie 400 uczestników: pracowników naukowych, nauczycieli języków obcych ze szkół zawodowych i tych pracujących z osobami mającymi specjalne potrzeby edukacyjne, krajowych i zagranicznych ekspertów odpowiedzialnych za kształtowanie polityki językowej, jak również wydawców, przedstawicieli rynku pracy oraz studentów. Tak duże zróżnicowanie audytorium pozwala na interesującą wymianę myśli teoretycznej i praktycznych rozwiązań pomiędzy światem akademickim, zajmującym się teorią nauczania języków obcych a nauczycielami praktykami, którzy konfrontują propozycje metodyczne z praktyką szkolną. Zetknięcie tych dwóch rzeczywistości przyczynia się do zacieśnienia współpracy pomiędzy środowiskiem uniwersyteckim przygotowującym studentów do zawodu nauczyciela a samymi nauczycielami, którzy mogą na tak dużym forum zakomunikować swoje potrzeby dydaktyczne w danej dziedzinie.

Uczestnicy tegorocznej konferencji EDJ, oprócz uczestnictwa w panelach dyskusyjnych i debatach plenarnych, mogli również zapoznać się z ofertą polskich i zagranicznych instytucji edukacyjnych. Na stoiskach tych organizacji można było znaleźć publikacje dotyczące analiz systemów edukacji w Europie, pobrać drukowane numery czasopisma *Języki Obce w Szkole*, otrzymać informacje na temat grantów na stypendium programu Erasmus+, dowiedzieć się, jakie są możliwości współpracy międzynarodowej w ramach sieci eTwinning lub innych programów międzynarodowych.

W konferencji wzięło udział 36 polskich i zagranicznych mówców. W czasie wykładów plenarnych i sesji tematycznych dyskutowali oni niezwykle ważny obecnie temat nauki języków obcych w szkolnictwie zawodowym, czyli przygotowania uczniów do komunikacji w autentycznym środowisku pracy. Zaprezentowano też możliwości tworzenia własnych materiałów dydaktycznych do nauczania języków zorientowanych zawodowo (zwłaszcza na poziomie zawodowego szkolnictwa ponadgimnazjalnego): podręczników, ćwiczeń, glosariuszy, słowników oraz wykorzystania narzędzi i materiałów cyfrowych do nauki języków specjalistycznych. Poruszone zostały też kwestie rozpoznawania i analizy specyficznych potrzeb uczących się języków specjalistycznych. Ponadto omówiono przykłady projektów językowych realizowanych w ramach europejskich programów edukacyjnych umożliwiających przygotowanie uczniów do zagranicznej mobilności zawodowej. Zaprezentowane zostały również osiągnięcia i materiały wypracowane na uczelniach wyższych, w instytucjach kształcenia zawodowego, jak również w organizacjach pozarządowych zajmujących się kształceniem dzieci imigrantów oraz osób powracających z zagranicy. Bardzo ciekawym tematem poruszanym podczas konferencji było też nauczanie języków obcych z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb osób uczących się.

Otwarcia konferencji dokonał dr Paweł Poszytek, dyrektor generalny FRSE, który w swoim wystąpieniu zarysował projektowane zmiany w systemie kształcenia językowego w polskich szkołach. Następnie głos zabrała minister edukacji narodowej – Anna Zalewska, która podkreśliła wagę kształcenia zawodowego oraz konieczność

podniesienia jakości nauczania języków obcych w szkolnictwie zawodowym. Prof. dr hab. Aleksander Bobko, wiceminister nauki i szkolnictwa wyższego, zwrócił uwagę uczestników na zagadnienie znajomości języków obcych w kontekstach akademickich oraz międzynarodowej wymiany studentów i pracowników naukowych, uwypuklając związek pomiędzy stopniem biegłości językowej a efektami pobytu na zagranicznym stypendium, dostępem do zagranicznej myśli naukowejoraz prezentacji wyników własnych badań na forum międzynarodowym. Zastępca dyrektora Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce, dr Marzenna Guz-Vetter, zaprezentowała przedsięwzięcia KE promujące wielojęzyczność w UE, w tym rozpoczynającą się właśnie kampanię *Languages for Life*. Odniosła się też do takich inicjatyw, jak *European Language Label,* który od 15 lat przyznawany jest w Polsce za wybitne projekty językowe realizowane w instytucjach oświatowych. Jolanta Urabnik – pełnomocnik rektora UW ds. procesu bolońskiego, która powitała uczestników konferencji w imieniu władz uniwersyteckich, omówiła działania UW zmierzające do podnoszenia jakości nauczania języków obcych na poziomie akademickim, a co za tym idzie – umiędzynarodowienia uczelni.

Część pierwszą konferencji zamknęła rozmowa dziennikarza Marka Piotra Zająca z wybitnym polskim leksykografem, prof. Mirosławem Bańko, na temat zadań specjalnych polszczyzny. Uczestnicy z ogromnym zainteresowaniem śledzili rozważania na temat odmian języków i ich zastosowania w zależności od typu sytuacji komunikacyjnej lub interlokutora oraz dylematów językoznawców dotyczących oceny użycia niektórych wyrażeń branżowych.

W kolejnej części konferencji Magdalena Sowa z KUL podjęła próbę omówienia istoty języków obcych do celów zawodowych, ich zakresu, kontekstu użycia oraz użytkowników, wskazując stosowane przez językoznawców kryteria definiowania języków specjalistycznych. Przedstawiła też wybrane koncepcje nauczania języka specjalistycznego, które mogą być pomocne nauczycielom w planowaniu procesu kształcenia językowego pod kątem celów specjalistycznych różnorodnych odbiorców.

Gościem specjalnym wrześniowej konferencji był prof. Oliver Meyer, ekspert Europejskiego Centrum Języków Nowożytnych Rady Europy w Grazu, który przyjechał do Polski w ramach realizowanego w latach 2016-2019 programu *Languages at the Heart of Learning.* ECML stanowi główny instrument Rady Europy służący promowaniu i zachowaniu różnorodności językowej i kulturowej. Główne cele działalności centrum to wspieranie opracowywania innowacyjnych metod nauki języków obcych; realizacja programów doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych oraz szkolenie trenerów. ECML oferuje państwom członkowskim możliwość skorzystania z wiedzy i doświadczenia swoich ekspertów, którzy w ramach realizowanych w danej perspektywie finansowej programów mogą uczestniczyć w seminariach i konferencjach organizowanych w poszczególnych krajach. Profesor Meyer w swoim wystąpieniu plenarnym zaprezentował działalność ECML[4] oraz przedstawił założenia programu *Pluriliteracies Teaching for Learning*. Podejście PTL jest stosunkowo nową koncepcją uczenia (się), bazującą na doświadczeniach CLIL, która zakłada, że proces uczenia się danego przedmiotu to nie tylko przyswajanie wiedzy przedmiotowej, ale i rozwijanie innych umiejętności. Takie podejście do nauki sprzyja tzw. głębokiemu uczeniu się, czyli wypracowaniu takich schematów i strategii postępowania, które przyczyniają się do długoterminowego rozumienia oraz wykształceniu umiejętności stosowania zdobytej wiedzy także w innych kontekstach, dziedzinach i językach[5].

Kolejny wykład, wygłoszony przez dr Birthe Mousten z Uniwersytetu w Aarhus, która przyjechała do Polski na zaproszenie Duńskiego Instytutu Kultury, dotyczył zagadnienia komunikowania wiedzy specjalistycznej, która koncentruje się głównie na faktach, opisach procedur, procesów i wyników badań. Badaczka podkreśliła, że od pracowników posługujących się językiem specjalistycznym wymaga się wysokich kompetencji w zakresie rozumienia tekstu czytanego, znajomości słownictwa specjalistycznego i właściwych dla danej branży konstrukcji językowych. Dr Mousten zwróciła też uwagę na problem tłumaczenia tekstów specjalistycznych oraz potrzebę współpracy pomiędzy ekspertami i znającymi daną dziedzinę tłumaczami.

Sesję plenarną zamknął, moderowany przez prof. dr hab. Urszulę Paprocką-Piotrowską, panel dyskusyjny, w którym udział wzięli: prof. dr hab. Katarzyna Karpińska-Szaj z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr hab. Jarosław Krajka z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz Sarah Unsworth, reprezentująca Cambridge English Language Assessment.

Prof. Karpińska-Szaj w swoim wystąpieniu podzieliła się z uczestnikami refleksją na temat terapeutycznych zadań nauczania języków obcych w przypadku uczniów z deficytami języka i mowy. Omówiła też działania, które mogą kompensować utrudnione funkcjonowanie językowo-komunikacyjne oraz działania mające na celu systematyczne rozwijania kompetencji uczenia się języków. Dr hab. Jarosław Krajka poruszył w swojej prezentacji zagadnienie upowszechnienia procedur językoznawstwa

korpusowego w nauczaniu języka do celów zawodowych. Mówca zwrócił uwagę, że nauczanie języka specjalistycznego to posiadanie umiejętności zapełnienia luki, jaką jest brak odpowiednich językowych materiałów dydaktycznych przystosowanych do wymogów danej dziedziny zawodowej. Prelegent pokazał też, jak można wykorzystać narzędzia i materiały cyfrowe do nauki języków specjalistycznych oraz w jaki sposób analiza dyskursu (m.in. typów tekstów) może służyć za podstawę tworzenia materiałów do nauczania języków specjalistycznych. J. Krajka wskazał również zalety i wady uczenia się języka obcego z wykorzystaniem danych korpusowych oraz przekazał wskazówki metodyczne, jak należy planować ćwiczenia oparte na danych korpusowych. Jako ostatnia w panelu głos zabrała Sarah Unsworth z Cambridge English Language Assessment, która zajęła się problemem skuteczności procesu nauczania/uczenia się języka oraz oceny umiejętności jego uczestników. Prelegentka podjęła próbę odpowiedzi na pytanie, jakie działania należy podjąć, by kształcenie językowe prowadziło do nabycia umiejętności efektywnego komunikowania się w specyficznym, np. biznesowym, środowisku językowym. Mówczyni pokazała też przykłady takich rozwiązań z różnych poziomów i kontekstów edukacyjnych – od nauki języka angielskiego uczniów szkół podstawowych i średnich, po doskonalenie zawodowe nauczycieli uczących po angielsku innych przedmiotów oraz wykładowców nauczających języka angielskiego do celów akademickich i biznesowych.

W trzeciej części konferencji odbyło się pięć równoległych sesji dyskusyjnych. W pierwszej z nich pt. *Języki obce dla celów zawodowych,* moderowanej przez dr hab. Magdalenę Sowę, dyskusje toczyły się w kilku nurtach. Jeden wiązał się z sytuacją edukacji językowej w szkołach zawodowych, kolejny – z kształceniem studentów w języku specjalistycznym, trzeci zaś dotyczył komunikacji międzykulturowej w pracy w środowisku wielojęzycznym. Mówcy konstatowali fakt braku materiałów dydaktycznych dla średniego szkolnictwa zawodowego, proponując jednak przy tym praktyczne i sprawdzone rozwiązania tego problemu (m.in. tworzenie dialogów profesjonalnych we współpracy z fachowcami czy indywidualizację nauczania). Dzielili się też doświadczeniem z realizacji projektów z zakresu edukacji przedmiotowo-językowej na uczelni. Dr hab. Elżbieta Gajewska z UP w Krakowie w swoim wystąpieniu podkreśliła, że kształcenie językowe dla celów specjalistycznych oparte jest na założeniu ścisłej współpracy dydaktyka-specjalisty w zakresie kształcenia zawodowego oraz fachowca z danej dziedziny. Janusz Salamończyk z ZSP w Chojnie zwrócił uwagę uczestników na aspekty przygotowania językowego uczniów szkół technicznych do praktyk zawodowych odbywanych za granicą. Ewa Kapałczyńska z Centrum Języków i Komunikacji Politechniki Poznańskiej przedstawiła założenia projektu CLILiG[6], którego celem było zintegrowanie treści przygotowania studentów do wykonywania zawodu z kształceniem językowym przygotowującym do sprawnej komunikacji w środowisku pracy. Podsumowaniem wystąpień panelowych była prezentacja dr Clarindy Calmy z WSE w Krakowie pt.: *Ku budowaniu kompetencji komunikacji międzykulturowej w środowisku wielojęzycznym.* Panelistka podkreśliła, że aby móc skutecznie komunikować się w środowisku międzykulturowym i wielojęzycznym, potrzebna jest nie tylko znajomość języków, ale również świadomość i chęć rozumienia uwarunkowań kulturowych, które definiują sposób komunikacji.

W panelu *Języki obce dla celów akademickich i mobilności edukacyjnej* prowadzonym przez Monikę Knapkiewicz z British Council uczestnicy wysłuchali sześciu wystąpień prezentujących różne aspekty kształcenia językowego na poziomie wyższym. W dyskusji przyjęto założenie, że nauczanie i uczenie się języków obcych do celów akademickich i zawodowych jest zarówno warunkiem uczestnictwa w każdej mobilności zagranicznej, ale też jej immanentnym elementem. Podniesienie poziomu kompetencji językowych powinno być zatem efektem końcowym pobytu na stażu lub stypendium w zagranicznej placówce edukacyjnej. Gwarantem sukcesu każdej mobilności studentów jest też odpowiednie przygotowanie i kształcenie nauczycieli języków specjalistycznych i akademickich. Dlatego też zagadnienia poruszane w czasie panelu obejmowały zarówno upowszechnianie rezultatów programu Erasmus+, jak i prezentację autorskich rozwiązań dotyczących dostosowywania kształcenia językowego na poziome akademickim do potrzeb zawodowych studentów.

Panel rozpoczęła prezentacja Jolanty Urbanikowej, która, jako wiceprzewodnicząca European Language Council (ELC), przedstawiła liczne projekty językowe realizowane przy wsparciu ELC w obszarze szkolnictwa wyższego w Europie – LANQUA, VALE, MOLAN, MAGICC, ENLU, CELAN, SPEAK, OPTIMALE, LINCQ, INTLUNI.

Zagadnienie międzynarodowych projektów językowych realizowanych w ramach programu Erasmus+ pojawiło się także w dwóch kolejnych wystąpieniach – Doroty Rytwińskiej z FRSE oraz prof. Sebastiana Piotrowskiego z KUL. Prelegenci zaprezentowali możliwości kształcenia językowego dla uczestników wymian akademickich z dwóch różnych perspektyw – instytucji zarządzającej programem i uczelni.

D. Rytwińska przedstawiała wyniki ankiet dotyczących poziomu znajomości języków obcych przez studentów studiujących na zagranicznych uczelniach lub uczestniczących w praktykach organizowanych w ramach programu Erasmus+. Dane do prezentacji zostały wygenerowane na podstawie raportów studentów uczestniczących w stypendium, uwzględniały też wyniki testów dostępnych w *Online Linguistic Support* (OLS) – narzędziu KE służącym ocenie kompetencji językowych uczestników mobilności edukacyjnych.

Przedmiotem wystąpienia prof. Piotrowskiego były kompetencje komunikacyjne studentów wyjeżdżających na studia za granicę w ramach programu Erasmus+. Prelegent przedstawił słabe i mocne strony wyjściowej obcojęzycznej kompetencji studentów (filologów i nie-filologów) podejmujących naukę na zagranicznych uczelniach oraz kwestię specyfiki kompetencji cząstkowych, których nabycie umożliwia właściwe poruszanie się w obcej przestrzeni edukacyjnej.

Kolejne dwa wystąpienia w tym panelu dotyczyły autorskich metod nauczenia języka obcego na uczelni wyższej. Pierwszą z nich zaprezentowała Agnieszka Harrison ze SJO UW, która opisała, jak wygląda uniwersytecki system kształcenia językowego na Uniwersytecie Warszawskim i wskazała na konieczność dostosowywania kursów języka obcego na poziomie wyższym do specjalizacji studentów danego wydziału. Podobną koncepcję postulowała dr Elżbieta Lesiak-Bielawska z Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina. Mówczyni przedstawiła bogaty zbiór materiałów internetowych, które wykorzystuje na swoich zajęciach ze studentami – przyszłymi muzykami.

Panel zamknęło wystąpienie Richarda Cowena z British Council, który skoncentrował się na zagadnieniach dotyczących prowadzenia zajęć dydaktycznych w języku angielskim (ang. *English as a Medium of Instruction – EMI*).

Różne potrzeby, różne języki, różne cele to tytuł trzeciej sesji tematycznej konferencji moderowanej przez dr Agnieszkę Dryjańską z Instytutu Romanistyki UW. Panel zgromadził mówców pokazujących słuchaczom świat uczenia (się) języków z perspektywy zdecydowanie rzadziej dyskutowanej. Dr hab. Joanna Rokita-Jaśkow z UP w Krakowie mówiła o wzbudzaniu zainteresowania językami wśród przedszkolaków. Przedstawiła też charakterystykę warunków skutecznej nauki języków obcych dzieci zarówno w klasie (przed)szkolnej, (w tym kompetencji językowych i dydaktycznych nauczyciela, organizacji nauczania, stosowanej metodyki itd.), jak i w środowisku rodzinnym.

Niezwykle ciekawe okazało się wystąpienie dr Karoliny Ruty z Instytutu Polonistyki UAM w Poznaniu dotyczące zagadnień z zakresu surdoglottodydaktyki, czyli nauczania języka polskiego jako obcego osób niesłyszących. Panelistka zwróciła uwagę słuchaczy na proces i sposoby uczenia się i nauczania języka polskiego wśród osób z dysfunkcją słuchu, koncentrując się na tekstach pisanych przez dorosłe osoby niesłyszące i stopniu opanowania przez nie sprawności pisania.

Dr Joanna Kic-Drgas z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w swoim wystąpieniu dotyczącym oczekiwań i potrzeb osób w wieku senioralnym w kontekście nauczania języków obcych podjęła się próby odpowiedzi na pytania: kim jest współczesny senior, czego oczekuje od zajęć językowych i w jakim celu podejmuje naukę języka obcego.Mówczyni wskazała też na różnice między tą grupą osób uczących się języków a grupą osób aktywnych zawodowo.

W czasie sesji przybliżono także kilka projektów europejskich dotyczących kształcenia językowego grup posiadających specjalne potrzeby edukacyjne. Jednym z nich był, realizowany w ramach programu *Uczenie się przez całe życie* a następnie kontynuowany w ramach programu Erasmus+, projekt DysTEFL i DysTEFL2[7]. Dr hab. Joanna Nijakowska z Uniwersyteu Łódzkiego w swoim wystąpieniu zaprezentowała proces przygotowania i wdrożenia materiałów szkoleniowych dla nauczycieli języka angielskiego pracujących z uczniem dyslektycznym. Przedstawiła też strukturę i treści kursu DysTEFL, jak również przykładowe materiały i zadania, z których mogą korzystać wszystkie osoby zainteresowane.

Innym interesującym projektem zaprezentowanym podczas sesji był *Youngster*[8], którego celem jest wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży wiejskiej. Dr Grzegorz Śpiewak z wydawnictwa Macmillan zaprezentował ten trwający już 9 lat program. Pozwala on na organizację dodatkowych zajęć z języka angielskiego w III klasie gimnazjum. Wyniki badań prowadzonych w szkołach biorących udział w projekcie pokazują bardzo wysoki przyrost kompetencji językowych uczniów, widoczny choćby w rezultatach testu gimnazjalnego z języka obcego.

Wszystkie wystąpienia wywołały żywe reakcje słuchaczy, często spotykających się z prezentowaną problematyką po raz pierwszy. Wielu wyrażało też uznanie dla podejmowania przez uczelnie wyższe działań projektowych dotyczących ważkich praktycznie zagadnień, takich jak kształcenie umiejętności pracy z dziećmi z dysleksją i dodatkowego uczenia języka młodzieży z obszarów defaworyzowanych.

Zainteresowanie uczestników konferencji wzbudziła również sesja tematyczna prowadzona przez prof. Olivera

Meyera dotycząca, prezentowanego już w sesji plenarnej, programu *Pluriliteracies Teaching for Learning*. Prowadzący zaprezentował przykłady materiałów dydaktycznych dla różnych grup wiekowych, które mogą być wykorzystywane na lekcjach prowadzonych metodą CLIL, skupiając się na ich walorach służących głębokiemu uczeniu się. Mówca zwrócił też uwagę na ocenianie i inne narzędzia dydaktyczne charakterystyczne dla CLIL. Ważnym elementem prezentacji było zagadnienie konieczności uwzględnienia zróżnicowania uczniów pod względem ich języka ojczystego i poziomu znajomości języka docelowego na lekcjach realizowanych metodą CLIL.

Sesja piąta, pt. *Uczeń z doświadczeniem migracyjnym w klasie*, miała charakter wybitnie warsztatowy. Jej słuchacze wcielili się w role gimnazjalistów uczestniczących w lekcji geografii. Dużym zaskoczeniem dla „uczniów" był fakt, że lekcja prowadzona była… po portugalsku. Prowadzący sesję – Urszula Majcher-Legawiec z Fundacji Wspierania Kultury i Języka Polskiego im. M. Reja i prof. Przemysław Gębal z UW stworzyli w czasie warsztatów sytuację, która wywołała u uczestników sesji emocje zbliżone do szoku kulturowego odczuwanego przez dzieci migranckie, trafiające do polskich szkół, a nieznające polskiego lub znające go słabo. Podczas warsztatu uczestnicy dzielili się swoimi wrażeniami z „zanurzenia" w niecodziennej dla nich sytuacji, omawiali rozmaite sposoby na niwelowanie szoku edukacyjno-językowego, próbowali ocenić, jak zachowaliby się w podobnych warunkach.

Konferencja *Języki do zadań specjalnych* była siódmą konferencją organizowaną przez FRSE w ramach obchodów Europejskiego Dnia Języków. Chciałybyśmy podziękować Przedstawicielstwu KE za zapewnienie wysokiej jakości obsługi tłumaczeniowej, współorganizatorom za wsparcie logistyczne wydarzenia, a wszystkim instytucjom partnerskim za zaproszenie niezwykle ciekawych mówców. Dziękujemy też wszystkim prelegentom i zarazem autorom artykułów do czasopisma *Języki Obce w Szkole* za przyjęcie zaproszenia do udziału w konferencji i podzielenie się z jej uczestnikami swoją wiedzą i doświadczeniem w dziedzinie nauczania języków obcych do celów zawodowych, akademickich i tych wynikających z indywidualnych potrzeb osób uczących się. Reportaż z konferencji oraz nagrania z wystąpień plenarnych i panelowych dostępne są na stronie internetowej www.konferencje.frse.org.pl/edj. Mamy nadzieję, że zaciekawią one Czytelników JOwS i zainspirują do tworzenia własnych materiałów dydaktycznych do nauki języków specjalistycznych, jak również zachęcą do korzystania z materiałów i szkoleń już dostępnych na rynku i w Internecie.

ANNA GRABOWSKA **W latach 2012-2016 redaktor naczelna „Języków Obcych w Szkole". Koordynatorka European Language Label w Polsce w latach 2010-2016 oraz kierownik Polskiego Biura Eurydice w latach 2014-2016. Absolwentka Interdyscyplinarnych Studiów Podyplomowych dla Tłumaczy Prawnych i Sądowych oraz European Masters in Conference Interpreting w ILS UW. Doktorantka w Instytucie Romanistyki UW. Autorka artykułów dotyczących postawy otwartości interkulturowej.**

DR AGNIESZKA KAROLCZUK **Absolwentka i wieloletni wykładowca polonistyki na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, językoznawca i glottodydaktyk. Od ponad 25 lat lektorka języka polskiego jako obcego (m.in. w University of Toronto). Egzaminator Państwowej Komisji ds. Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego, redaktor i korektor w czasopiśmie „Języki Obce w Szkole", nauczyciel akademicki na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.**

1 tekst *Deklaracji końcowej* dostępny jest w publikacji pt.: *Kompetencje językowe podstawą sukcesu zawodowego i społecznego w Europie*: https://issuu.com/frse/docs/kompetencje_jezykowe_podstaw__sukcesu_zawodowego_i

2 Raport, w j. polskim, dostępny jest na stronie Polskiego Biura Eurydice: http://eurydice.org.pl/publikacja/jezyki-obce-w-szkolnictwie-srednim-egzaminy-krajowe-w-roku-szkolnym-201415

3 W niniejszym wydaniu JOwS publikujemy np. artykuł autorstwa dr Birthe Mousten z Uniwersytetu w Aarhus w Danii, dotyczący trudności w komunikowaniu treści specjalistycznych nie-specjalistom.

4 Szczegółowe informacje na temat działalności ECML oraz realizowanych obecnie projektów można znaleźć na stronie internetowej: http://www.ecml.at/

5 Więcej na temat programu *Pluriliteracies Teaching for Learning na stronie internetowej:* http://pluriliteracies.ecml.at/en-us/

6 Więcej informacji nt. projektu CLILiG można uzyskać w artykule autorstwa Ewy Kapałczyńskiej, opublikowanym w numerze 3/2016 *Języków Obcych w Szkole.*

7 Obszerny artykuł autorstwa Joanny Nijakowskiej publikujemy w niniejszym numerze JOwS. W numerze 3/2016 można przeczytać natomiast wywiad z autorami projektu na temat DysTEFL i DysTEFL 2.

8 Projekt *Youngster* otrzymał w 2016 r. certyfikat *European Language Label.*